

Programme

Programme sünd de Sinn vun'n Computer. Se warrt op'n Billschirm in Programmfenster opmaakt. Mit Programmfenster hebbt wi ja al rümmerspeelt. Se weet, dat de Programmfenster all en Schaltflach in de Taskliet hebbt un wat een mit de Fenster allens opstelln kann (Siet 9).

Programm = Opgaav (ingelsch „Task“) för den Computer. För de Programme is de Computer dor, dat is sin Levenszweck!

Dorvun, dat de Programme („Tasks“) in de Taskliet as Schaltflächen sitt, dorvun hett de Taskliet ehrn Naam!

Se kennt al poor Programme, wielsat Se ja Programmfenster kennt: den Papeerkorf un de Windows-Hülp t.B. Dat sünd Programme. Man natüürlich is de Papeerkorf & Co. nich de eentliche Levenszweck vun'n PC. Dat sünd twee besünnere Aarten Programme:

Anwenderprogramme (nüttlich) un **Speelprogramme** (maakt Spaaß). Wi befaat us nu man bloots mit de Anwenderprogramme.

Anwenderprogramm = Programm, 'neem Se eersthafte Arbeiten mit daan köönt un dorbi Dokmente herstellt. Echte Anwenderprogramme sünd Textverarbeitungsprogramme (för Textdokumente), Tabellenkalkulaschoonen (för Rekenbläer), Grafikprogramme (för Bilddateien).

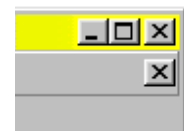
Keen Anwenderprogramme sünd t.B. Speele, Musikprogramme, Systemprogramme as de Papeerkorf un de Hülp.

Welk Programme heff ik?

Wenn Se den lerrigen Desktop vör sik seht, sitt dor villicht poor Icons op, de mehrst to Programmen tohöört. Hebbt Se t.B. en Icon vun dat Schrievprogramm Word?

- Wenn Se so en Icon doppelklickt, geiht dat Programm op.
- Wenn Se dat al daan hebbt, maakt Se dat Programmfenster wedder to. Dorto klickt Se op dat bövelste Krüz rechts baven in't Fenster.

Wa veel un welk Icons op'n Desktop rümliggt, köönt Se later sülven bestimmen. Wenn Se keen orr wenig so Icons hebbt, maakt nix. Dat heet nich, dat Se wenig Programmen hebbt.

Alle Programme bekieken

- Gaht Se na Menü **Start | Programme**.
- Dor finnt Se en lange List vun alle Programme, de op ehrn Computer installeert sünd. (Bild neegste Siet)
- Wenn de List to lang is, dat se in eens op'n Billschirm passt, hett se baben un/orr nerrn lütte swatte Piel , op de Se de Muus stelln köönt – denn löppt de List wieder, un Se seht de restlichen Programme.

Woans warrt denn so'n Menü soooo lang? – Na, töövt Se mal af, wenn Se mit so'n PC poor Jahr leevt un warkt, wa veel Software Se sik dor peu a peu installeert!

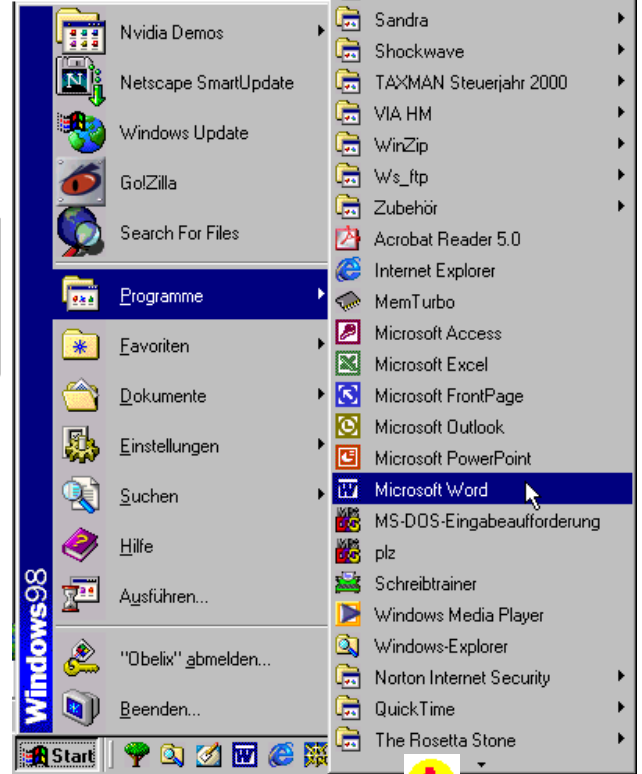
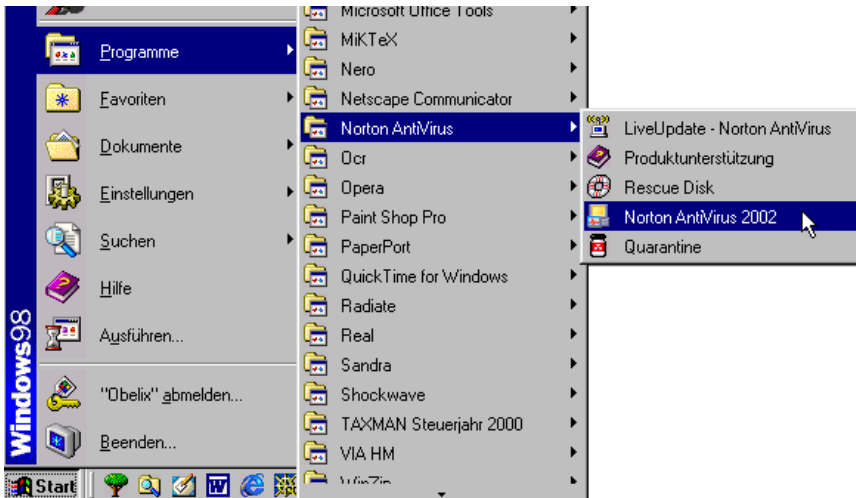
Wenn Se unbekannte Programme anklickt hebbt, köönt Se de jümmer wedder mit dat bövelste Krüz sluten.

Poor vun de Programme stekt in Ordners. Dat passeert, wenn en Programm, dat installeert warrt, glieks sin ganze „Familie“ mitbringt. De landt denn tosamen in en Ordner. – Se köönt avers later ok sülvten Ordner in't Startmenü anlegen.

Wenn Se en Programm ut'n Ordner opropen wüllt, mööt Se den Weg dör't Menü gahn. De Ordner funscheneert as Ünnermenüs. Dat kennt Se ja al!

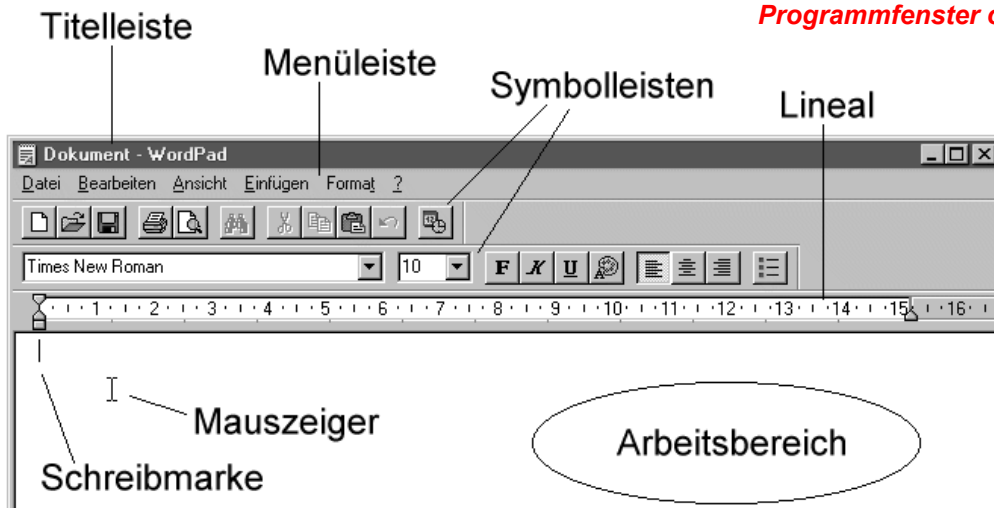
Dat Menü Start | Programme kann wenig orr heel veel Indrääg hebben. Düt Menü is heel lang – op düssen PC woor in'n Loop vun'e Tied veel installeert

Op jeden Computer köönt ganz ünnerscheidliche Programme installeert ween. Poor gifft dat avers, de jedeen hett: de Programme, de mit Windows mitlevt warrt. Se finnt jüm ünner **Start | Programme | Zubehör**.

Maakt Se nu mal alle annern Programme to un start Se WordPad: **Start | Programme | Zubehör | WordPad**. Dat's'n lütt Schrievprogramm un en typisches Anwenerprogramm.

So is binah jedeen Anwener-Programmfenster opbuut!

Typische Menüs vun Anwenerprogramme

Datei: Dor stekt luter Befehle binn, de mit ganze Dokmente (= Dateien) to daan hebbt – Speichern, Neu, Öffnen, Drucken...

Bearbeiten: Hier stekt Befehle binn, mit de Se in dat Dokment, dat Se graad apen hebbt, ännern orr söken köönt.

Ansicht regelt dat Utsehn vun't Programmfenster: Wa groot? Welk Symbolliesten? De Befehle ut düt Menü verännert nix an't Dokment!

? hett de Hülpe to düt Programm.

Dat lohnt sik, jüm to kennen!

Düsse Menüs finnt Se in binah jeden Anwenderprogramm wedder! Se funkscheneert överall glik.

Wenn Se düsse Menüs kennt, finnt Se sik ok in frömde Programme alreets trecht!

Alle annern Menüs (t.B. **Einfügen, Format...**) sünd speziell för den Zweck vun dat Programm maakt. De mööt Se denn lehren.

Alle Befehle stekt normalerwies in de Menüs. De Symbolliesten beed Knööp to de mehrst bruukten Befehle an. Fuustregel:

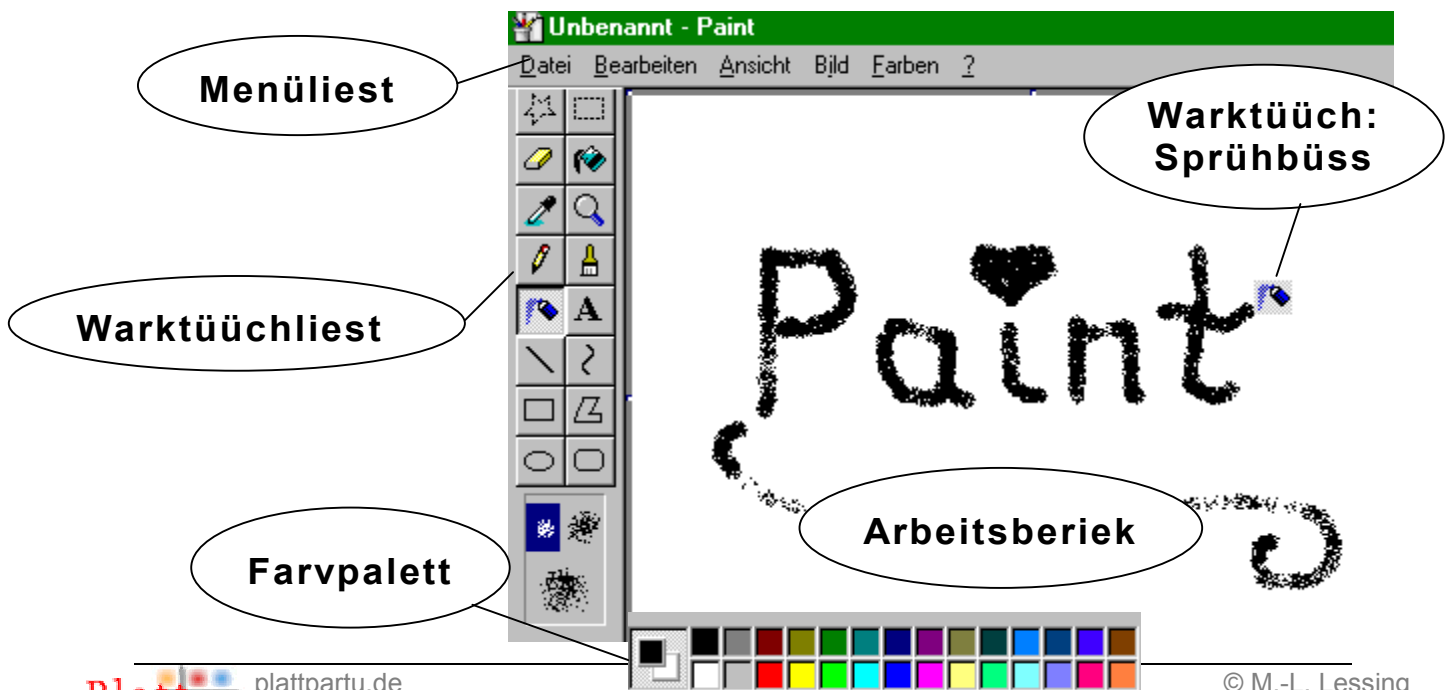
Menü: Dor sünd alle Befehle; faken in Ünnermenüs verschachtelt

Symbolliesten: Afkörtten to de an'n mehrsten bruukten Befehlen

Woans Se Texte in WordPad tippen un gestalten köönt, dat is nich Inholl vun düssen Kurs. Dat lehrst Se in den Word-Kurs op Plattpartu.de. (Word is de grote Süster vun WordPad.)

Laat Se nu WordPad apen un maakt Se dat neegste Porgramm apen: **Start | Programme | Zubehör | Paint**. Dat's'n lütt Grafikprogramm.

Woans Paint funscheneert, is ok nich de Inhoff vun düssen Kurs. Se schallt sik avers dat Programmfenster vun Paint mal nipp bekieken. Wat finnt Se?

- De typischen Menüs sünd dor!
- Twee Menüs (**Bild** un **Farben**) sünd anschienen för de speziellen Opgaven vun Paint tostännig.
- De Symbolliest is hier nich dor; man senkrecht gifft dat de Warktüchliet.

Keen Warktüchliet to sehn? Menü **Ansicht** | **Toolbox** anklicken!

De twee Programmen sünd also heel ähnlich – un dat, schoonst se totaal verscheeden Zwecken hebbt! Dat een is för Texte maakt, dat anner för Biller.

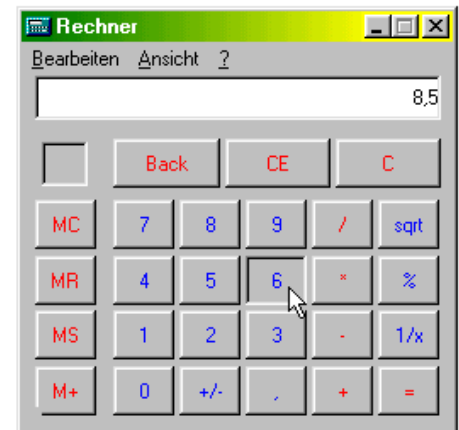
Nu laat Se ok Paint apen un maakt Se dat neegste Programm op: den Taschenrekner: **Start** | **Programme** | **Zubehör** | **Rechner**.

Düt is wedder'n ganz anner Programm, un Se seht, dat nu sogoor de Menüs beten Feddern laten hebbt: Dat Menü **Datei** fehlt. Symbolliest brukst ok nich. Man süss is allens, as Se dat nu kennt.

Tipps to'n Taschenrekner

Se köönt den Rekner dör Klicken op de Tallen benütten; avers dat geht ok, wenn Se op ehr Tastatur den Tallenblock rechts buten benütt!

Düt Modell is beten schedderig un kann nich mal Punkt-vor-Strickreknen. Man in't Menü **Ansicht** köönt Se den Taschenrekner op'n groten wetenschaplichen Rekner ümschalten!

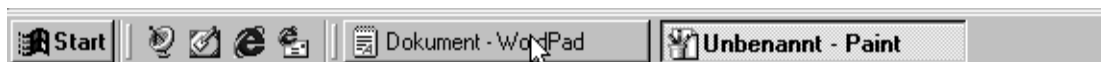

De Taskliet un de Programme

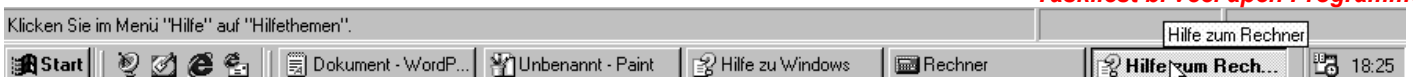
Se hebbt nu stückerwat Programme na'nanner opmaakt. Kiekt Se mal in de Taskliet. Dor sitt de Schaltflacken orrig blangenanner as de Höhner op'n Wiemen.

- Se köönt vele Programme toglied apen hebben.
- In de Taskliet hett elk apen Programm (elk „Task“) en Schaltflach.
- Dör Klicken op de Taskleiste köönt Se twüschen de Programmen hen un her schalten. All Fenster köönt dorbi apen blieven!

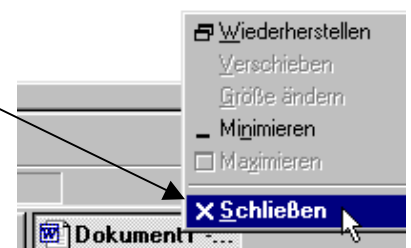
Taskliet bi 2 apen Programmen

Taskliet bi veel apen Programmen

- Elk Schaltflach in de Taskliet hett en Kontextmenü. Dormit köönt Se dat Programm, to dat de Schaltflach to höört, ok sluten!
- In't Kontextmenü vun'e Taskliet sülven (Rechtsklick in'n lerrigen Beriek vun'e Taskliet) köönt Se de Fenster sogoor ünnerscheidlich anordnen laten.

So köönt Se jümmers twüschen de Programme wesseln. Se köönt t.B. mit 'n Taschenrekner wat utreken un dat denn in en Word-Dokument intippen.

Man noch wichtiger warrt dat, wenn Se eerst Daten kopeern, utsnieden un infögen köönt. Dat lehrt Se nu.

De Twüschenafraag

Zwischenablage (Twüschenafraag) = lütter Spieker in Windows; „Korttiedgedächtnis“.

- De Twüschenafraag kann bloots wat spiekern, wenn de Computer Stroom hett.
- Jümmers bi't Utschalten warrt se dorüm lerrig maakt.
- Bi't Inschalten is se also logischerwies ok lerrig.

Un woto schall dat good ween?

Markeern

- Gaht Se in dat Programm WordPad. (Dat hebbt Se villicht noch apen! Kiekt Se op de Symbolliest! Denn klickt Se bloots op dat Schaltflach!)
- Tippt Se poor Wöör, t.B. Ehrn Naam un Adress.
- Nu överstriekt Se de Wöör mit de Muus. Dorbi mööt Se de Muustast daldrückt hollen!
- De överstraken Wöör warrt nu in Witt op Blaag dorstellt. Se sünd **markeert**.

Markeern

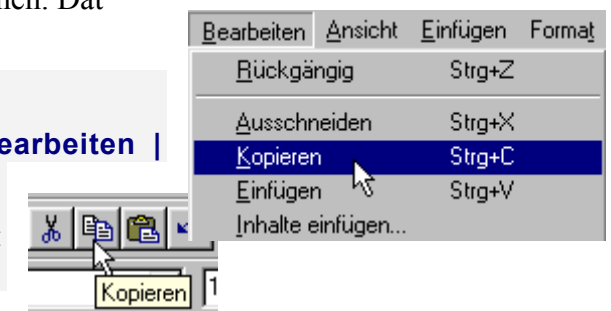
bedüüd: Se seggt dat Programm, dat

Se den neegsten Befehl sünnerrich op dü't Markeerte anwenden wüllt. – Dat brukt een faken.

Düsse Wöör wüllt Se nu in de Twüschenafraag opnehmen. Dat geht t.B. so:

Kopeern

- Nu de Wöör markeert sünd, wählt Se Menü **Bearbeiten | Kopieren**.
- Staats dat köönt Se avers ok de Afkörten nehmen: Den Knoop **Kopieren** op de Symbolliest.

Wat is passeert? Nix to sehn. Is avers dochen wat passeert: Windows hett sik de Wöör „merkt“ – in de Twüschenafraag. Un wat hebbt Se nu dorvun?

Infögen

- Klickt Se woanners. De Markeern is denn weg. So warrt jedenen Markeern wedder wegmaakt: Woanners klicken.
- Drückt Se 'n poor maal **Enter (Return)**. Dat maakt lerrige Reegn.

- Nu klickt Se op den Knoop **Einfügen** op de Symbolliest.
- De kopeerte Kraam duukt wedder op – dor, 'neem de Schrievmarke stunn!
- Drückt Se noch poormal op den **Einfügen**-Knoop.
- De Kraam kümmt, so faken Se em wüllt.
- Tippt Se mal wat twüschendörch. Meent Se, dat de Inholl vun de Twüschenafraag (dat Kopeerte) noch dor is?
- Prööv't Se dat: **Einfügen**.
- Dat is noch dor! De Inholl vun de Twüschenafraag warrt also nich vergeten, wenn Se twüschendörch mal wat anners daat.

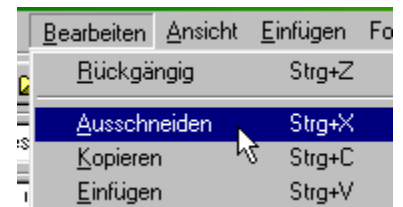
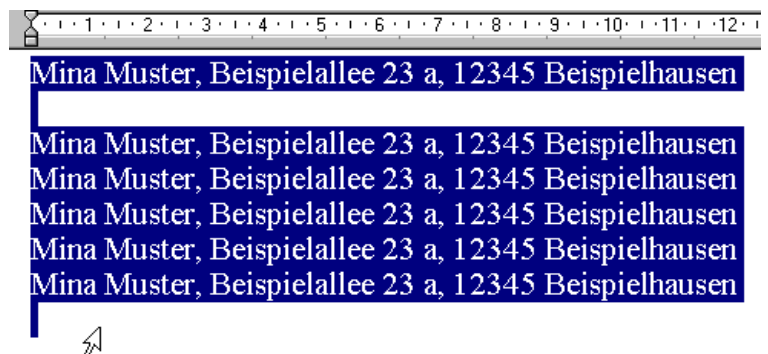
Bi't Kopeern is nix to sehn, wioldat dat Oginaal an sin Stee blifft. Bi't Utsnieden passeert datsülvige as bi't Kopeern, bloots dat dat Oginaal wegnahmen warrt.

Utsnieden

- Nu markeert Se sik den ganzen Kraam, den Se dor inföögt hebbt. Dorto mööt Se dat allens mit daldrückte Muustast överstrieken! Man orrig vun links baven na rechts nerrn. Denn is allens blaag ünnerleggt.
- Klickt Se nu op dat Symbol **Ausschneiden** op de Symbolliest.

- Alternativ dorto gifft't ok den Befehl in't Menü: **Bearbeiten | Ausschneiden**.
- Nu is de Kraam weg! Weg? Nee – de is „merkt“ – in de Twüschenafraag!
- Föögt Se wedder in, as Se dat tovöör daan hebbt. Ok mehrmalen!

Utsnieden un Kopeern sünd also Tweeschen-Süstern.

Liekso hebbt Se sehn: De eerste Inholl vun de Twüschenafraag is nu vergeten. Wenn wat Nieges kopeert/utsneden warrt, warrt de ole Inholl wegsmeten!

Löschen

- Markeert Se sik nochmal wat vun den Text. Mutt nich allens ween, poor Wöör riekt.
- Nu drückt Se op de **Entf**-Taste.
- Alternativ: **Bearbeiten | Löschen**.
- De Kraam is weg.

Dat Löschen hett nix mit de Twüschenafraag to daan. Dorbi warrt nix in de Twüschenafraag opnahmen un nix ut löscht. Avers mit dat Markeern hett dat to daan. So köönt Se överall wat Markeertes loswarrn.

De Bearbeiten-Funkschoonen

Düsse Befehle, de Se nu lehrst hebbt – Kopeern, Utsnieden, Infögen, Löschen –, sünd heel wichtig un funkscheneert in alle Programme glik! De Heimat vun düsse Befehle is dat Menü **Bearbeiten**. Dorüm heet de ok „**Bearbeiten-Funkschoonen**“. Överall, ’nem Se en Menü **Bearbeiten** seht, köönt Se dor düsse Akschoonen dörföhrn! Dor hebbt Se wat „föör’t Leven“ lehrst! ☺ Öövt Se dat, bet Se’t seker köönt.

En anner wichtige Funkschoon ut dat Menü **Bearbeiten** is **Rückgängig**. Dormit köönt Se dat wedder trüchdreihn, wenn Se mal Schiet buut hebbt – un nich bloots den letzten Schritt: in mennig Programmen köönt Se över 1000 Schreed rückgängig maken.

Infögen in anner Programmen

Toletzt hebbt Se ’n Textblock kopeert orr utsneden. De is nu noch in de Twüschenafraag. Nu wüllt wi mal sehn, wat een dat ok woanners infögen kann – nich bloots in WordPad.

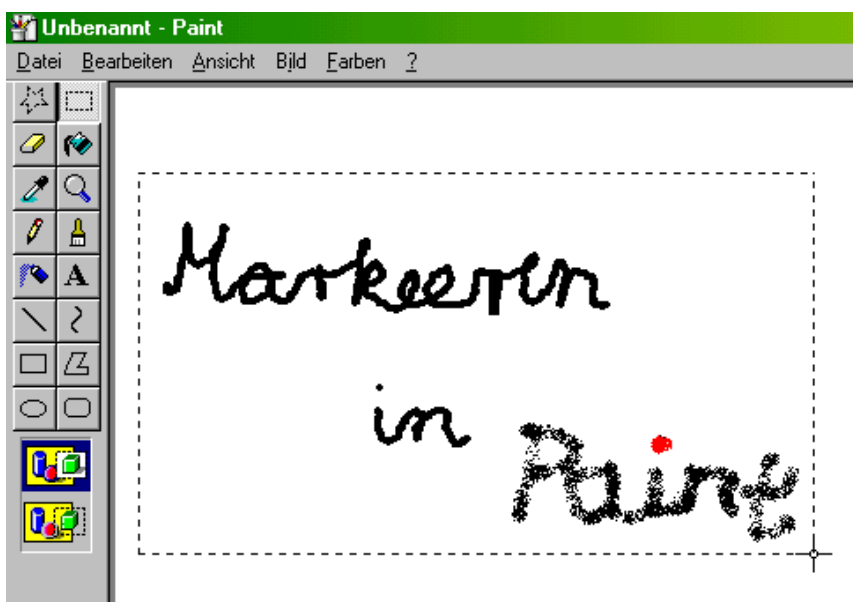
- Hebbt Se noch Paint apen? (Taskliet kieken!) Denn gaht Se hen; süss maakt Se sik dat wedder apen.
- Wählt Se in Paint den Befehl **Bearbeiten | Einfügen**.
- Swupps! De Inholl vun de Twüschenafraag sitt in’t Bild!

In Paint is allens ’n Bild, dorüm is de Text hier ok as Deel vun’t Bild inföögt; dat heet, Se köönt nich mehr enkelte Bookstaven verännern orr so. Man dat is dor, dat is doch al wat.

Geiht’t ok annersrüm? Köönt Se ok wat ut Paint in ’n Textdokment infögen? Ja, dat geiht. Man dorto mööt Se toers mal wat in Paint maalt hebben, dat denn markeern un kopeern (orr utsnieden). Denn man to:

Malen

- Klickt Se sik op de Warktүүchliet vun Paint en Warktүүch to ’n Malen an. Se köönt den Pinsel, den Stift orr de Sprühbüß nehmen. Dat Warktүүch „haft“ an de Muus.
- Maalt Se nu mit daldrückte Muustast jichenswat op’t „Papeer“.

Markeern

- Klickt Se op dat Warktүүch **Auswahl**.
- Nu treckt Se mit daldrückte Muustast en Rechteck üm den Beriek, den Se markeern wüllt.
- Fertig, de Beriek is markeert.

Kopeern

- Wählt Se Menü **Bearbeiten | Kopieren**.
- Fertig, de Beriek is kopeert.

Se seht, markeern (överstrieken mit daldrückte Muustast) un kopeern geiht hier binah jüst so as in't Schrievprogramm.

Infögen in en anner Programm

- Gaht Se na WordPad röver (Taskliet!).
- Föögt Se in, so as Se dat wennt sünd.
- Swupps! De Inholl vun de Twüschenafraag (dat Kopeerte) landt in't Dokment – en Bild!

Kommunikaschoon twüschen Programme

Se seht, över de Twüschenafraag köönt ünnerscheidliche Programme mernanner Daten uttuuschen. Heel nüttlich! De Twüschenafraag höört nämli nich to jichenseen enkelt Programm, man to Windows – de gemeinsame Basis vun alle Programme.

Översicht över de Bearbeiten-Funkschoonen:

➤ Kopeern:

- 'n Deel vun't Dokument markeern
- **Bearbeiten | Kopieren**

➤ Utsnieden:

- 'n Deel vun't Dokument markeern
- **Bearbeiten | Ausschneiden**

➤ Infögen:

- Na de gewünschte Steed gahn
- **Bearbeiten | Einfügen**

❖ Se köönt infögen, so faken Se wüllt!

❖ Se köönt so Daten twüschen Programme uttuuschen:

- toerst markeern
- denn kopeeren / utsnieden
- över de Taskliet dat Programm wesseln
- infögen

❖ In de Twüschenafraag liggt jümmers bloots 1 Objekt: 1 Textteil orr 1 Bild orr 1 Dokment...

❖ Wenn Se dat neegste Objekt opnehmt (**Ausschneiden** orr **Kopieren**), smitt Windows dat ole rut un merkt sik dat niege!

De Befehle **Ausschneiden**, **Kopieren** un **Einfügen** heet **Bearbeiten**-Befehle.

Se sünd heel wichtig. **Markieren** un **Löschen** höört ok dorto.

Wioldat se wichtig sünd, gifft mennig Weeg, düsse Befehle to geven – süh in'n Kasten rechts. In jedeem Programm warrt Se tominnst een Weg finnen!

- Menü **Bearbeiten**
- Kontextmenü
- Symbolleisten
- Tastengriffe